

Forældelse

Selve begrebet

En fordring ophører ved forældelse, når den frist, der er fastsat i lovgivningen for forældelse af denne type af fordringer, er udløbet, uden at der er taget skridt til at afbryde forældelsen.

- Forældelse er således en ophørsgrund.
- Selve fordringen ophører med at eksisterer ved udløbet af fristen.
- En fordring = en ret til at kræve en ydelse erlagt.
- Der kræves lovhjemmel.

Andre ophørsgrunde – ikke udtømmende:

- Opfyldelse – eks. betaling af fordring.
- Modregning.
- Passivitet.
 - Der gælder en almindelig uskreven passivitetsgrundsætning i dansk ret.
 - Sammenholdt forældelse – efterhånden som tiden går – og hvis kreditor ikke foretager aktiv handling – kan passiviteten indtræde.

De gamle forældelsesregler

- Den 20-årige forældelsesregel i DL 5-14-4 fra 1683.
 - Gjaldt for alle fordringer i almindelighed.
 - Begyndelsestidspunktet for den 20-årige forældelse var stiftelsestidspunktet.
 - Kunne afbrydes ved påmindelse. Afbrydelse => ny 20-års frist.
- Den 5-årige forældelsesregel i 1908-loven.
 - Gjaldt kun for de fordringer der er nævnt i lovens § 1, stk. 1. Hvilket dog gjorde den til den praktiske hovedregel.
 - Begyndelsestidspunkt = da fordringen kunne kræves betalt. *Forfaldstidspunktet*.
 - Afbrydes ved erkendelse eller retslige skridt. => ny 5-års frist.
- Særregler om forældelse i den øvrige lovgivning. Eksempelvis FAL § 29.

Begyndelsestidspunkt – § 2

- § 2 gælder alle frister og tillægsfrister, medmindre andet er bestemt.
- HR: *Forfaldstidspunktet* - § 2, stk. 1
- Løbedage - § 2, stk. 2
 - Udskyder til *udløb af frist/løbedage*.
- Misligholdelse - § 2, stk. 3. *Tidspunktet for misligholdelsen*.
- Erstatning uden for kontrakt - § 2, stk. 4. *Skadens indtræden*.
 - Den absolutte frist løber dog fra den *skadevoldende handlings ophør*, jf. § 3, stk. 3, nr. 1.
- Adgang til kræve opfyldelse før aftalt forfalds-tidspunkt - § 2, stk. 5
 - Forfaldstidspunkt eller nye opfyldelsestidspunkt, f.eks. bankers lånedokumenter, hvor kræver restgæld.
- Ved ukendskab til fordring eller skyldner: § 3, stk. 2 viden/burde viden herom
- Særligt absolutte frist:
 - Erstatningskrav for miljøskade, erstatning uden for kontrakt og erstatning eller godtgørelse ved personskaade: §3, stk. 3, nr. 1 og 2 fra den skadevoldende handlings ophør
- Vægemål: § 9

Almindelige forældelsesfrister – § 3

- HR: **3 års forældelse** regnet fra forfald - § 3, stk. 1
 - Passer bedre til nutidens forhold.
 - I overensstemmelse med EU-regler. fx produktansvarsdirektivet.
- Suspension ved *ukendskab* til fordringen eller skyldner, § 3, stk. 2
 - Utilregnelig/undskyldelig uvidenhed. Retspraksis fra 1908-loven stadig relevant i tilfælde af tvist.
 - fx Skjulte mangler (entreprise)
 - Ukendskab til skyldners opholdssted => § 14.
 - Retsvildfarelser kan generelt ikke påberåbes som suspensionsgrund.
- Absolutte frister (ingen suspension) - § 3, stk. 3
 - ”Absolut” = løber selvom fordringshaveren er i undskyldelig uvidenhed om sit krav, jf. stk. 2.
 - 30 år for personskade og miljøskade.
 - Regnes fra skadevoldende handlingens ophør.
 - Skaber klarhed og forudsigelighed.
 - 10 år for anden skade uden for kontrakt.
 - 10 år for andre fordring. <= Hovedreglen

Særlige frister – §§ 4-9 og 11

- Lønkrav - 5 år - § 4
 - Suspenderes ved utilregnelig uvidenhed og suppleres af den absolutte frist på 10 år.
 - Alle ansættelsesforhold.
 - Ansatte rejser typisk efterbetalingskrav i forbindelse med opsigelse, ikke i forbindelse med forældelse.
- Fordringer med særligt retsgrundlag - 10 år - § 5
 - Gældsbreve – omfatter alene pengeforpligtelser.
 - Værdipapircentral-registrerede fordringer
 - Eksistens og størrelse anerkendt skriftligt, forlig, dom, betalingspåkrav, anden bindende afgørelse (f.eks. administrative afgørelse eller ankenævnsafgørelse)
 - Dog senere forfaldne renter, gebyrer mv. 3 år
- Pengelån og ubevilgede overtræk - 10 år - § 6
 - Argument for længere frist: Der er ikke tvivl om fordragens eksistens og størrelse.
 - Ved kassekredit og lign. regnet fra seneste indsættelse / hævning, dog senest hvor gæld opsagt til indfrielse.
 - Renter, gebyrer og lign. 3 år, medmindre tilskrevet inden for max, jf. § 3.
- Indlån - 20 år - § 7
 - Regnet fra seneste postering.
 - Omfatter krav på tilskrevne renter.
- Løbende ydelse (pension m.m.) - 10 år - § 8
 - Krav, der følger af en aftale, og krav, der hviler på en afgørelse.
 - Regnet fra den sidste ydelse blev betalt, eller den første ydelse kunne kræves betalt.
 - Den enkelte ydelse desuden efter de almindelige fristregler, jf. §§ 2 og 3.
- Værgemål (fordringer mod værger) - § 9
 - Forældelse regnes fra værgeforholdets ophør.
- Kautio - § 11
 - Som forældelse af fordringen mod hovedskyldner (hovedforholdet).
 - Regnes fra kautionskravet forfaldstidspunkt.

Tillægsfrister – § 10 og §§ 12-14

- Fuldmagtsforhold, selskabsledelser mv. - § 10
 - Tillægsfrist (jf. ”tidligst”) på 3 år regnet fra hvervets ophør eller det tidligere tidspunkt, hvor blev/burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes.
 - Almindelige forældelsesregler gælder i øvrigt.
- Solidariske skyldforhold - § 12
 - Den opfyldende skyldner indtræder i fordringshaverens retsstilling i forhold til øvrige medskyldnere.
 - Tillægsfrist på 1 år for den regresberettigede regnet fra afbrydelsen, opfyldelsen eller indrømmelse af fristforlængelse.
 - Produktansvarsloven har specialregler på dette område, jf. PAL § 14, stk. 3.
- Særligt ved strafbare forhold - § 13
 - Hvis krav om erstatning/godtgørelse gøres gældende under straffesag udskydes forældelsen.
 - Hvis krav gøres gældende efterfølgende under særskilt civil søgsmål, er der en tillægsfrist på 1 år fra endelig afgørelse i straffesagen.
 - Forholdet til lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Offerertstatningsloven.
- Utilregnelig uvidenhed om opholdssted - § 14
 - Suspension ved utilregnelig uvidenhed om opholdssted og andre hindringer for afbrydelsen, der ikke beror på fordringshaveren.
 - Tillægsfrist på 1 år regnet fra viden/burde viden om opholdssted/hindringens ophør.
 - Absolutte frister stadig gældende. Dog maksimalt suspension i 10 år, jf. stk. 3.
 - F.eks. skattemyndighederne ikke kan føre sag, da vedkommende bor i udlandet.

(”Egentlig”) afbrydelse af forældelse – §§ 15-19

- Hvordan
 - Skyldnerens erkendelse - § 15
 - Udtrykkeligt eller ved handlemåde.
 - Ny frist regnes fra dagen for erkendelsen, jf. § 19, stk. 2.
 - Retslige skridt - § 16
 - Mod at erhverve dom, betalingspåkrav, voldgift, anden bindende afgørelse *der fastslår eksistens og størrelse*.
 - Ved domstol => § 16, stk. 2.
 - 1) Indlevering af stævning, 2) fremsættelse af påstand, 3) gjort gældende for modregning, 4) skyldners indlevering af påstand om fordring ikke består.
 - Ny frist regnes fra retsforlig, dom mv., jf. § 19, stk. 3. - 10 år, jf. § 5, stk. 1, nr. 3.
 - Anmeldelse i insolvenssager og lign. - § 17
 - Også virkning i forhold til skyldneren personlig hhv. skyldnerens arvinger.
 - Hvis udstedt proklama eller anden offentlig indkaldelse og her fastsat frist eller møde efter KL § 169, sker der ikke forældelse inden denne frist eller § 169-mødet.
 - Ny frist regnes fra boets afslutning, tvangsakkordens vedtagelse, gældssaneringskendelse, anerkendelsen, jf. § 19, stk. 45.
 - Anmodning om udlæg, arrest og lign. - § 18
 - Ny frist regnes fra fagedforretningens eller auktionens afslutning, anlæggelse af justifikationssag, ophør af pålæg om lønindeholdelse, jf. § 19, stk. 6.
- Virkning
 - Løber ny frist - § 19, stk. 1.
 - *Udlæg for fordring med særligt retsgrundlag*, § 5, også ny 10 år forældelse for renter og omkostninger opgjort under fagedforretningen. § 19, stk. 7.

Foreløbig afbrydelse – §§ 20-22

- Giver kortere frist efter foranstaltningens ophør, så ”egentlig” afbrydelse kan ske inden for denne tillægsfrist.
- Tillægsfrist på 1 år.
 - Pga. ensartethed i lovgivningen. Udvalget anså 6 måneder som tilstrækkeligt.
- Retssag eller andet *retsligt skridt, der ikke fører til realitetsafgørelse* - § 20, stk. 1
 - Gælder bl.a. ikke, hvis det retslige skridt åbenbart ikke kunne føre en realitetsafgørelse, eller hvis fordringshaver hæver sag, selv om realitetsafgørelse kunne være opnået.
 - => tillæg på 1 år regnet fra meddelelse om, at sag er afsluttet, eller fra kendskab til forholdet eller burde have søgt oplysning.
- *Konkursdekret afsiges ikke*, fogedforretning eller auktion afholdes ikke - § 20, stk. 3
 - => tillæg på 1 år regnet fra meddelelse om, at sag er afsluttet mv..
- Anmeldelse i konkurs-, dødsbo, tvangsakkord mv. *afvises* - § 20, stk. 4
 - => tillæg på 1 år fra meddelelse om afvisning eller boets afslutning, hvis ingen meddelelse.
- *Rets- eller voldgiftssag* om grundlaget for fordringen (anerkendelsessøgsmål) - § 21, stk. 1
 - => tillæg på 1 år efter sagens endelige afgørelse.
- Indbringelse for en *administrativ myndighed eller Folketingets Ombudsmand* af en sag om fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor - § 21, stk. 2
 - Hvor der ikke træffes ”bindende” afgørelse ellers er det egentlig afbrydelse.
 - => tillæg på 1 år fra meddelelsen om (den endelige) afgørelsen.
- Indbringelse for *privat klage- og ankenævn* - § 21, stk. 3
 - Som ikke er bindende eller ikke fastslår kravets eksistens og størrelse.
 - => tillæg på 1 år regnet fra meddelelsen om afgørelsen (afsendelse)
- Begæring om *syn og skøn* uden for rets- eller voldgiftsbehandling - § 21, stk. 4
 - Dvs. aftalt syn og skøn. Kan føre til at retssag er overflødig.
 - => tillæg på 1 år regnet fra skønsforretningens afslutning.
- *Indledning af forhandlinger* om fordringen (ikke retsmægling og private klage- og ankenævn, andre regler) - § 21, stk. 5
 - Navlig foreløbig afbrydelse for at undgå retssag alene for at afbryde forældelsen.
 - => tillæg på 1 år regnet fra forligs-forhandlingernes afslutning.
- *Solidariske skyldforhold*, hvor indledt retsforfølgning mod én af skyldnerne og procesunderretning til de øvrige - § 22
 - => tillæg på 1 år regnet fra afslutning af sag ved forlig, dom eller på anden måde.

Virkningerne af forældelse – §§ 23-25

- Mister ret til at kræve opfyldelse af fordring (hovedfordring) - § 23, stk. 1
 - Accessoriske krav til hovedfordringen bortfalder - § 23, stk. 2
- Aftalt *modregningsret* og *konnekse krav* - § 24
 - Kravet, der modregnes over for er stiftet inden forældelse af modfordringen.
 - Bevares.
- Accessorisk forældelse af sikkerhedsrettigheder - § 25
 - HR: Sikkerhedsretten (retten til fyldestgørelse i pantet) forældes sammen med underliggende fordring. Stk. 1.
 - Modif: Bevarer retten til fyldestgørelse i pant for hovedstol ifølge tinglyst pantebrev i fast ejendom for bestemt angiven sum.
 - Modif: Håndpanterettigheder, bortset fra håndpant i ejerpantebrev.
 - Modif: Underpant i fast ejendom, som panthaver inden fordringens forældelse har overtaget til brug.

- Modif. Tilbageholdsret – stk. 3
- Særligt ejendomsforbehold - stk. 4
 - Hvis leveret - bortfalder ved pengefordringens forældelse.
- Særligt om grundbyrde - stk. 5

Fravigelighed, fristberegning mv. – §§26-28

- Fravigelighed - § 26
 - Ikke fraviges ved forudgående aftale til skade for skyldner.
 - Ikke fraviges ved forudgående aftale til skade for forbruger.
 - AB 92 § 36 kan således ikke gøres gældende overfor forbruger.
 - Forhold til Kbl. § 54, stk. 2.
 - Reklamationsfrist på byggematerialer udgår => følger nye forældelsesregler.
 - Ufravigelighed i forbrugerforhold gælder ikke, hvor udstedt dokument for fordringen, og hvor skyldner frigøres ved erlægge ydelse til den, der har dokument i hænde, f.eks. gavekort eller tilgodebevis.
- Fristberegning - § 27
 - Månedsdag hvorfra fristen regnes – medregnes.
 - Hvis dagen mangler => sidste dag i måneden. Dvs. 31. => 30/29/28
 - Først kommende hverdag.
- Forhold til særlige forældelsesregler - § 28
 - Formodning for at specielle forældelsesregler suppleres af de almindelige forældelsesregler.
 - => i mangel af holdepunkter for modsatte gælder forældelseslovens regler.

Overgangsperiode – § 30

- Overgangsregler - § 30
 - Anvendes på allerede stiftede fordringer, dog tidligst forældelse 1. januar 2011, medmindre ville være forældet forinden efter såvel nye som gamle. I så fald anvendes seneste tidspunkt.
 - Særlig overgangsregel vedr. forurening.
 - Afbrydelse sket efter tidligere regler har også virkning efter den nye.

